



## STANDARDY BHP

# 18.0 Zabezpieczenia zbiorowe i indywidualne



Standard zawiera wytyczne dotyczące metod eliminacji zagrożeń, które mogą wystąpić podczas realizacji zadań, a także sposobów ograniczania negatywnego oddziaływania czynników środowiska pracy na organizm człowieka. Stosowanie się do wymagań ma na celu zapewnienie bezpiecznego i zdrowego miejsca pracy oraz zapobieganie wypadkom, dolegliwościom zdrowotnym i uciążliwości pracy.

## UWAGA

Eliminowanie lub ograniczanie oddziaływania czynników niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych dla pracownika powinno stanowić podstawową zasadę działania podczas organizowania stanowisk i procesów pracy, a także w czasie prowadzenia robót. Szczegółowe wytyczne w zakresie środków ochronnych przeznaczonych do poszczególnych rodzajów prac znajdują się w Standardach bezpiecznej pracy, które są dostępne na stronie [www.porozumieniedlabezpieczenstwa.pl](http://www.porozumieniedlabezpieczenstwa.pl).

## A. WSTĘP

1. Czynniki środowiska pracy można podzielić na:

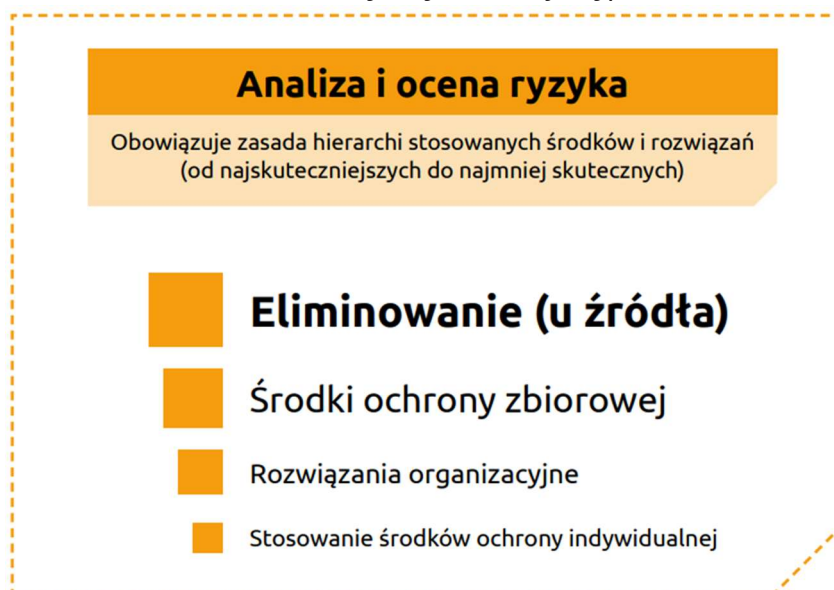
- niebezpieczne, które działając na człowieka mogą powodować urazy (wypadki przy pracy); zaliczamy do nich np. położenie stanowiska pracy w odniesieniu do podłoża (praca na wysokości oraz w wykopach), zagrożenie spadającymi elementami, ruch maszyn, porażenie prądem elektrycznym, pożary i wybuchy, poparzenia,
- szkodliwe dla zdrowia – ich oddziaływanie na organizm człowieka może skutkować powstaniem schorzeń, w tym chorób zawodowych (np. pylica płuc) i innych dolegliwości (np. schorzeń układu mięśniowo-szkieletowego, pogorszenia słuchu, zatrucia); zaliczamy do nich np. hałas, drgania mechaniczne i czynniki chemiczne,
- uciążliwe, które mogą powodować pogorszenie samopoczucia, nadmierne zmęczenie i obniżenie sprawności fizycznej i psychicznej, ale równocześnie nie prowadzą do trwałego pogorszenia stanu zdrowia; zaliczamy do nich m.in. obciążenie statyczne i dynamiczne, warunki atmosferyczne powodujące dyskomfort pracy, hałas, którego poziom nie przekracza dopuszczalnego natężenia, ale utrudnia komunikację i wywołuje uczucie zmęczenia lub zdenerwowania.

2. Cechy charakterystyczne **środków ochrony zbiorowej – ŚOZ (14)** to:

- ochrona przed zagrożeniami na poziomie środowiska pracy:
  - redukcja lub eliminacja zagrożeń, zanim dojdzie do kontaktu pracownika z niebezpiecznymi czynnikami (przykładem są bariery ochronne, osłony, obudowy, wentylacja, systemy odciągów gazów i pyłów, które chronią wszystkich pracowników w danym obszarze);
- brak konieczności indywidualnego działania pracowników:
  - zabezpieczenia zbiorowe nie wymagają od pracowników specjalnych działań ochronnych - środki ochrony są wbudowane w środowisko pracy lub organizację procesu pracy, co oznacza, że nie muszą być one stosowane indywidualnie przez każdego pracownika (np. zabezpieczenie otwartych krawędzi budynków oraz innych obiektów i konstrukcji budowlanych barierami ochronnymi; takie rozwiązanie eliminuje potrzebę stosowania indywidualnych zabezpieczeń przed upadkiem z wysokości);
- działania na poziomie organizacyjnym:
  - zabezpieczenia zbiorowe to także środki organizacyjne, które polegają na wdrażaniu odpowiednich procedur i standardów BHP (przykładem może być podział pracy na strefy z różnym poziomem ryzyka, organizacja ruchu na terenie budowy, organizacja pracy w systemie rotacyjnym w celu skrócenia czasu narażenia na czynniki szkodliwe lub uciążliwe).



3. Cechy charakterystyczne **środków ochrony indywidualnej - ŚOI (15)** to:
  - ochrona zdrowia - zabezpieczenie pracowników przed narażeniem na czynniki szkodliwe, takie jak chemikalia, hałas czy promieniowanie, które mogą prowadzić do rozwoju chorób,
  - zabezpieczenie przed wypadkami - ochrona przed urazami mechanicznymi, poparzeniami, porażeniem prądem, upadkami z wysokości itp.
4. Wybierając **środki ochrony indywidualnej - ŚOI (15)** należy brać pod uwagę ich ograniczenia, takie jak:
  - chronią tylko jednego pracownika,
  - muszą być odpowiednio dobrane do konkretnego pracownika, z uwzględnieniem jego budowy ciała, rozmiaru i innych indywidualnych cech, a poszczególne elementy **ŚOI (15)** należy odpowiednio skonfigurować,
  - chronią pracownika tylko wtedy, gdy są użytkowane i przechowywane zgodnie z instrukcją producenta,
  - ich stosowanie wymaga od pracowników wysokiej świadomości zagrożeń, a także przeszkolenia w zakresie prawidłowego użytkowania, konserwacji i przechowywania **ŚOI (15)**,
  - należy zapewnić nadzór nad stosowaniem **ŚOI (15)**, kontrolę ich stanu (regularne przeglądy) i konserwację,
  - z czasem podlegają zużyciu, uszkodzeniu lub tracą swoje właściwości ochronne, co wymaga ich regularnej wymiany.
5. Przy wyborze metod i środków zabezpieczających pracowników przed oddziaływaniem czynników środowiska pracy należy stosować następującą hierarchię (rys. 1):
  - eliminowanie źródeł zagrożeń, np.: mechanizacja i automatyzacja procesów (np. zdalne sterowanie), zastąpienie transportu ręcznego transportem mechanicznym, wcześniejsza prefabrykacja, wykonanie prac z poziomu „0” za pomocą narzędzi teleskopowych, stosowanie nieszkodliwych surowców, materiałów i substancji,
  - pierwszeństwo stosowania **środków ochrony zbiorowej – ŚOZ (14)** przed **środkami ochrony indywidualnej - ŚOI (15)** - polega na stosowaniu środków technicznych i organizacyjnych ograniczających ryzyko, np. barier ochronnych, siatek bezpieczeństwa, pokryć otworów, wentylacji, klimatyzacji, obudów i ekranów, a także stosowanie rotacji, przerw regeneracyjnych, skróconego czasu pracy, zapewnienie zaplecza higieniczno-sanitarnego (np. pomieszczeń do ogrzania się),
  - stosowanie administracyjnych środków ograniczających ryzyko, takich jak nadzór nad bezpieczeństwem pracy, szkolenia, koordynowanie robót,
  - stosowanie środków ochrony indywidualnej i wyposażenia osobistego pracowników.



Rysunek 1 Hierarchia środków ochrony

6. Wszystkie zastosowane przez **organizatora pracy (8)** środki i metody ochrony muszą spełniać wymagania przepisów, norm i wytycznych, które obowiązują przy realizacji zadań. Powinny być również zgodne z postanowieniami **Planu BIOZ (2)**.



7. W Standardach grupy 18 opisano wybrane możliwe do zastosowania środki i metody ochrony pracowników przed negatywnym oddziaływaniem czynników środowiska pracy:
- **Standard 18.1 Zbiorowe – bariery ochronne (balustrady)** obejmuje wymagania dotyczące wykorzystania barier ochronnych do zabezpieczenia przed upadkiem z wysokości, a także do wygrodzenia dróg komunikacyjnych, stref niebezpiecznych, wykopów, stref pracy maszyn i urządzeń technicznych.
  - **Standard 18.2 Zbiorowe – siatki bezpieczeństwa** zawiera minimum wymagań, jakie należy spełnić przy zastosowaniu siatek bezpieczeństwa do zabezpieczenia otwartych krawędzi budynków oraz innych obiektów i konstrukcji budowlanych.
  - **Standard 18.3 Zbiorowe – pokrycia otworów** zawiera wytyczne na temat zabezpieczenia otworów w stropach i ścianach (np. świetlików, szybów windowych, szachtów instalacyjnych).
  - **Standard 18.4 Osobiste – sprzęt i ochrony indywidualne** zawiera szczegółowe wymagania dotyczące środków ochrony indywidualnej, ich specyfiki i zasad doboru.
  - **Standard 18.5 Odzież i obuwie** obejmuje minimalne wymagania dotyczące wyposażenia pracowników w odzież i obuwie robocze i ochronne, takie jak cechy ochronne, zasady doboru i konserwacji.
8. Szczegółowe **Wytyczne zabezpieczeń zbiorowych - WZZ (21)** są również dostępne na stronie **Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie (1)**.